

ASIAKIRJOJEN JA DOKUMENTOINNIN TUTKIMINEN LASTENSUOJELUSSA JA KOULUN SOSIAALITYÖSSÄ

Tutkimusaamukahvit 22.3.2024

Raija Kuronen, YTM, väitöskirjatutkija

Noora Mäkinen, VTM, väitöskirjatutkija

MIKSI ASIAKASTYÖN DOKUMENTOINTIA ON MERKITYKSELLISTÄ TUTKIA JA KEHITTÄÄ?

- Asiakastyön dokumentoinnista puhuminen on merkityksellistä
- Asiakastyöstä kirjoittaminen on haastavaa, vaativaa, aikaa vievää, ja joskus turhauttavaa, mutta on tärkeää, että siitä puhutaan, koska silloin voimme myös oppia ja kehittyä dokumentoinnissa
- Asiakirjamerkinnät ovat olennaisia ihmisten palvelujen saannille, tilanteen jäsentämiselle ja joskus myös heidän oman elämänsä selkiyttämiseksi
- Ajantasainen ja asianmukainen dokumentointi suojaa sosiaalityöntekijää työn eri vaiheissa

ASTULA-HANKE (VTR 2022-2024)

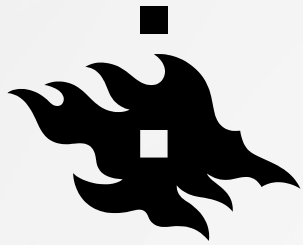
ASIAKIRJAT OSALLISUUDEN JA ASIAKASTURVALLISUUDEN TAKAAJINA LAPSILLE TARKOITETUISSA PALVELUISSA

- ASTULA on latinaa ja tarkoittaa sirpaletta, pirstaletta, pärettä tai lastua. Asiakirjat, joita tutkimme tässä hankkeessa ovat pirstaleisia ja fragmentaarisia kuvauksia ihmisten elämästä. Ne kannattelevat tietoa 'aikamatkaajina' menneestä kohti tulevaa.
- ASTULA-tutkimushankkeessa tarkastellaan erityisesti lasta koskevan tiedon dokumentointia.
- Sosiaalityössä asiakirjat ovat keskeinen tiedonmuodostuksen työväline ja ne ovat välttämättömiä asiakkaiden palvelutarpeiden arvioinnissa sekä suunnitelmien ja päätösten tekemisessä. Asiakirjat ovat myös työskentelyn ja ratkaisujen lainmukaisuuden ja valvonnan väline. Asiakirjojen merkitys korostuu asiakasosallisuuden ja -turvallisuuden kysymyksissä.

HANKE SISÄLTÄÄ NELJÄ OSATUTKIMUSTA

- 1) Oppilaan osallisuus koulun sosiaalityön dokumentoinnissa
vastuututkija Noora Mäkinen
- 2) Dokumentointi osana asiakasturvallisuutta (ilmestynyt Janus 4/2022)
vastuututkija Aino Kääriäinen
 - Aineistona: oikeusasiamiehen kanteluratkaisut
- 3) Lapsen huostaanottopäätösten perusteleminen
vastuututkija Raija Kuronen
 - Aineistona: lapsen huostaanottopäätökset ja asiakirjat (n=60)
- 4) Lapsen emotionaalisen kaltoinkohtelun tunnistaminen lastensuojelussa
vastuututkijat Virve-Maria Toivonen ja Aino Kääriäinen
 - Aineistona: lapsen huostaanottopäätökset ja asiakirjat (n=30)

VÄITÖSKIRJATUTKIMUS HUOSTAANOTTOPÄÄTÖSTEN PERUSTELEMISESTA

Tutkimuksessa selvitän:

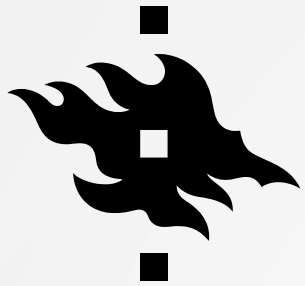
- Miten sosiaalityöntekijät argumentoivat huostaanottoasiakirjoissa lapsen huostaanoton tarpeen?
- Millaisia mahdollisia eroja on tahdonvastaisten ja suostumukseen perustuvien huostaanottojen argumentoinnissa?

Tutkimusaineisto:

- 60 lapsen huostaanottoasiakirjat (30 tahdonvastaista ja 30 suostumukseen perustuvaa huostaanottoa)
- Analyysissa mukana hakemukset, huostaanottopäätökset, sosiaalityöntekijän selvitykset ja asiakassuunnitelmat
- Tietolupa ja aineistonkeruu Findatasta

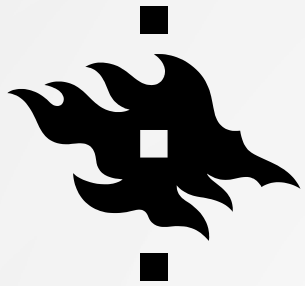
Tavoitteena:

- Tuottaa tietoa huostaanottopäätösten perustelemisesta
- Mahdollistaa tutkimusperustaista argumentoinnin osaamisen kehittämistä sosiaalityön koulutuksessa

MIKSI TUTKIN HUOSTAANOTTOPÄÄTÖSTEN PERUSTELEMISTA?

- Lastensuojelun sosiaalityöntekijällä laaja harkintavalta huostaanoton tarpeen arvioimisessa
- Huostaanottoja koskevaa tutkimusta on tehty Suomessa melko runsaasti, mutta huostaanottopäätösten perustelemista ei ole tutkittu
- Sosiaalityöntekijöiden argumentointia kohtaan on esitetty kritiikkiä useissa tutkimuksissa:
 - Päätöksiä perustellaan tapauskohtaisesti, mutta niiden yhteyttä päätöksen ei aina tuoda selkeästi esiin (Bartelink ym. 2018)
 - Sosiaalityöntekijän tekemästä arvioinnista, päätöksestä ja sen perusteista on vaikea saada selvyyttä jälkikäteen (Munro 1998)
 - Argumentointi on yleisluontoisesti lapsen etuun vetoavaa, ilman tarkempia ehdotusten ja ratkaisujen perusteita (Kääriäinen 2015)

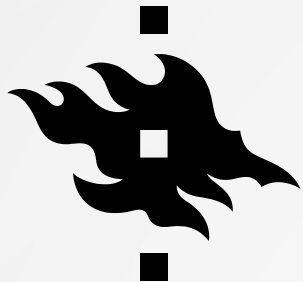
MITEN LÄHESTYN ARGUMENTOINTIA TUTKIMUKSEN KOHTEENA?

- Argumentointi on kannan ottamista, tavoitteena vakuuttaa kuulija / lukija niin, että hän hyväksyy esitetyn väitteen
- Argumentointi on kontekstisidonnaista eikä yleispäteviä periaatteita tunnistamiseen ja arviointiin ole (Vesala & Rantanen 2007; Kakkuri-Knuuttila & Heinlahti 2006)
 - Argumentointia tulee tarkastella tilannekohtaisesti ja tulkiten
- Formaalista argumentoinnin tutkimusta – kiinnostuksen kohteena logiikka ja vakuuttavuus, ei niinkään retoriset keinot
- Tarkastelen huostaanottoasiakirjoja argumentoivina teksteinä, joissa sosiaalityöntekijä esittää väitteen huostaanoton tarpeesta

KOULUN SOSIAALITYÖN DOKUMENTOINTI

- Kuraattorin työnkuvan epäselvyys haasteena
- Selvitys (THL/Suhonen 2010)
 - Kirjaamiskäytännöt kirjavia, ei yhtenäisiä ohjeistuksia/linjauksia
 - Suuri kehittämistarve
- Koulu sosiaalityön toimintaympäristönä
- Kuraattorin kahtiajakautunut rooli / vaativa sosiaalialan asiantuntijatehtävä
- Dokumentointiohjeistusten uupuminen
- Asiakastietojärjestelmien moninaisuus ja haasteet
 - Siirtyminen Kantaan
- Yhteys sosiaalityön dokumentointiin ja sille asetettuihin vaateisiin

KURAAJTORITYÖN DOKUMENTOINNIN KEHITTÄMISVAATEET/MAISTERINTUTKIELMAN TULOKSET:

Kahtiajakautuneisuuden ja epäselvyyden poistaminen

- Yhteiset selkeämmät ohjeistukset
- Yhteinen ymmärrys dokumentoinnista, sen tarkoituksesta sekä tavoitteesta
- Vahvempi linkittyminen sosiaalityön ohjeistuksiin

Hektinen kouluarki ei voi olla perusteena dokumentoinnin haasteisiin

- Tekstien laatu, suuret erot, oppilaiden osallisuuden puutteet, yhteisen ymmärryksen ja ohjeistusten puuttuminen

Subjekttiivinen kokemus: mikä on riittävää?

- Esimerkkitekstit ja -mallit
- Mikä tässä hetkessä, tämän kyseisen oppilaan kannalta on olennainen tieto, joka jollain tavalla auttaa oppilaan tilanteessa

Oppilaiden osallisuuden lisääminen

- Yhdessä kirjoittaminen, asiakasasiakirjojen hyödyntäminen työskentelyssä, kirjoittamisesta kertominen

Dokumentointien moniäänisyyden lisääminen

- Myös asiantuntijan itsensä näkemykset vankemmin tekstiin
- Prosessien näkyväksi tekeminen, miten valintoja on tehty, yhdessä tietäminen

VÄITÖSKIRJATUTKIMUS KURAATTORITYÖN DOKUMENTOINNISTA:

Tutkimuksessa selvitän sitä:

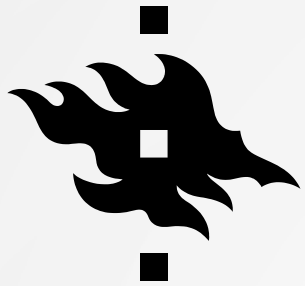
- Millaista kuraattoriyöstä tehty dokumentointi on?
- Millaisia osallisuuden mahdollisuuksia oppilaille annetaan?
- Miten kuraattorit itse merkityksellistävät dokumentoinnin osana omaa työtään?

Aineistona:

- esi- ja perusopetuksen kuraattoreille kohdistettu valtakunnallinen kysely (n=70)
- KäyTe-ryhmä (teoriaohjaava työnohjausryhmä kuraattoreille, 8 kuraattoria) 2 h x 5 tapaamista
- asiakirja-aineisto esi- ja perusopetuksessa työskentelevien kuraattorien kirjauksista (n=150)

Tavoitteena:

- luoda eettisen dokumentoinnin malli koulun sosiaalityöhön
- luoda tutkimukseen perustuvia kirjaamisen toimintamalleja, jotka ottavat aikaisempaa paremmin huomioon sekä asiakasosallisuuden ja -turvallisuuden että työntekijän oikeusturvan

ASIAKASTYÖN DOKUMENTOINTI SOSIAALITYÖSSÄ – MOOC-KURSSI

- Kurssilla opitaan asiakastyön dokumentoinnin periaatteet ja merkitys tiedonmuodostuksessa sosiaalityössä. Asiakastyön dokumentoinnin monet eri ulottuvuudet otetaan esiin. Kurssin käytyään opiskelija on perehtynyt asiakastyötä ohjaavaan lainsäädäntöön ja sen soveltamiseen asiakastyössä.
- Kurssi toteutetaan kaikille avoimena MOOC-kurssina (5 op)
- Aikataulu 11.3.2024–5.5.2024 – vielä ehdit mukaan 😊
- Kurssi löytyy Helsingin yliopiston avointen verkkokurssien tarjonnasta sekä avoimesta yliopistosta

An abstract painting with a textured surface. The top half is a solid teal color. The bottom half is a mix of green and teal, with visible brushstrokes and some darker green areas. The text "KYSYMYKSIÄ, AJATUKSIA..." is overlaid in white, bold, sans-serif font across the middle of the painting.

KYSYMYKSIÄ, AJATUKSIA...

KIRJALLISUUS

Bartelink, C., Knorth, E. J., López López, M., Koopmans, C., ten Berge, I. J., Witteman, C. L. M., & van Yperen, T. A. (2018). Reasons for placement decisions in a case of suspected child abuse: The role of reasoning, work experience and attitudes in decision-making. *Child Abuse & Neglect*, 83, 129–141.

<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.06.013>

Benbenishty, R., & Osmo, R. (2004). Children at risk: Rationales for risk assessments and interventions. *Children and Youth Services Review*, 26(12), 1155–1173.

Bodström, E. (2022). Kilpailevat argumentit vuonna 2015 Suomeen saapuneiden afganistanilaisten turvapaikkapäätöksissä. *Media & viestintä : kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen lehti*, 45(3), 57–79.

Duffy, J. (2011). Explicit Argumentation as a Supervisory Tool for Decision Making in Child Protection Cases Involving Human Rights Issues. *Practice*, 23(1), 31–44.

<https://doi.org/10.1080/09503153.2010.532546>

Duffy, J., Taylor, B., & Call, S. (2006). Human Rights and Decision-making in Child Protection through Explicit Argumentation. *Child Care in Practice*, 12(2), 81–95.

<https://doi.org/10.1080/13575270600618331>

Kakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa & Heinlahti, Kaisa (2006). Mitä on tutkimus?: argumentaatio ja tieteenfilosofia . Helsinki: Gaudeamus.

Kääriäinen, A. (2015). Sosiaalitoimen olosuhdeselvitykset teksteinä – johtopäätösten argumentointi ja puolelle asettumisen tulkinat. *Oikeus* (44)4, 379–403

Kääriäinen, A. (2022). Dokumentointi osana asiakasturvallisuutta. *Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, 30(4), 392–406.

<https://doi.org/10.30668/janus.114678>

Osmo, R., & Landau, R. (2001). The need for explicit argumentation in ethical decision-making in social work. *Social Work Education*, 20(4), 483–492.

<https://doi.org/10.1080/02615470120064723>

Munro, E. (1998). Improving Social Workers' Knowledge Base in Child Protection Work. *British Journal of Social Work*, 28(1), 89–105.

<https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.bjsw.a011320>

Toulmin, Stephen (2015 [1958]). Argumentit. Luonne ja käyttö. Tampere: Niin & näin.

Vesala, K. M. & Rantanen, T. (2007). Laadullinen asennetutkimus: lähtökohtia, periaatteita, mahdollisuuksia. Teoksessa T. Rantanen & V. K. Vesala (toim.) *Argumentaatio ja tulkinta: laadullisen asennetutkimuksen lähestymistapa* (11–61). Helsinki: Gaudeamus.

KIITOS!